ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№1(2)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

Elektron nashr. 312 sahifa,
20-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E’zoza Gapirjanovna – O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vaziri

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne’matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A’ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G‘.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg‘izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma’murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo‘ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog‘iston)
Rejep O‘zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta’lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G‘afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –“Yangi O‘zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo‘yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta’limi boshqarmasi boshlig‘ining birinchi o‘rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo‘limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o‘g‘li – Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ
Hamkorlarimiz: O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi, O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta’limiga tayyorligini aniqlash 16
Akramova Dildora Ergashboy qizi

Bola tarbiyasida o‘yinning ahamiyati 21
Choriyeva Durdona Anvarovna, O‘ktamova Nasiba Ravshan qizi

O‘quvchilarning loyiha-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning ilmiy asoslari 25
Sobirova Nilufar Azimboy qizi

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish 29
Choriyeva Durdona Anvarovna, Ko‘zibayeva Nasiba O‘tkir qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiyani rivojlantirish texnologiyalari 32
Choriyeva Durdona Anvarovna, Allaberdiyeva Mardona O‘tkirbek qizi

Maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalarni jismoniy tarbiyalash mazmuni va vazifalari.................................. 37
Choriyeva Durdona Anvarovna, Mirsharafova Shahinabegim Saidabbos qizi

Gandbolchi sportchilarni jismoniy tayyorgarligida harakatli o‘yinlarning tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalari 41
Ibodullayeva Munira Atabek qizi

Boshlang‘ich sinflarda dars samaradorligini oshirishda noan’anaviy usullardan foydalanish samaradorligi.. 44
Yusufaliyeva Gulnora Abduraxmonovna

Modern Requirements for a Teacher’s Pedagogical Skills in the Context of Digital Transformation in Education.. 49
Abira Bakhramova

Ta’lim muassasalarida o‘smir yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beruvchi pedagogik omillar va shart-sharoitlar 54
Artikova Gulnoza Xasanovna

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslari 57
Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna

Kognitiv lingvistika va konseptologiya masalalari.. 60
Meyliqulova Manzura Abdullayevna

Developing Law Students’ Writing Competence Through the IRAC Method in Legal English Classes: A Comprehensive Study at TSUL.. 63
Noila Mustafoyeva

Tarixiy obidalarning restavratsiya jarayonlarining o‘rganilish tarixi 67
Ochilov Davron Bahodir o‘g‘li

Oliy ta’limda baholash jarayonini avtomatlashtirishda sun’iy intellekt texnologiyalarining qo‘llanishi.......... 72
Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Mamadaliyeva Kamolaxon Xayrullo qizi

Tabiiy yorug‘lik va barqaror energiya manbalarini integratsiyalashgan mini home loyihasi.......................... 76
Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o‘g‘li, Qodirjonov Oyatillo Abdulboqi o‘g‘li

Talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati.......... 80
Rajabova Matluba Toshkentboy qizi

Maktabgacha ta’lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.. 83
Saidova Nigora Olimovna, Jo‘rayeva Nilufar Rustamjon qizi

Raqamli kommunikatsiyalarni o‘smirlar shaxsiyatining rivojlanishiga ta’siri 86
Shomurotova Nigoraxon Nabijonovna

Talabalarning chizma geometriya fanini mustaqil bilish faoliyatiga oid kompetensiyalarini “Visio” dasturi vositasida rivojlantirish metodikasi 90
Tashimov Nurlan Erpolatovich

Shaxslararo munosabatlar – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida 94
Uralova Muxabbat Sanjar qizi

O‘zbek tili darslarida raqamli ta’lim vositalaridan foydalanish tajribasi 98
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna

Психологическая готовность разведенных людей к вступлению в новый брак и приоритеты при выборе партнера 101
Саидвалиева Шодия Рихсихужа кизи

Воспитание любви к прекрасному у дошкольников в развивающей предметно-пространственной среде: теоретико-методический аспект 107
Терехова Ольга Евгеньевна, Темирова Барно Кёмхоновна

Методика формирования наблюдательности у детей 6–7 лет в процессе целенаправленных прогулок-наблюдений 111
Терехова Ольга Евгеньевна, Шокиржонова Мохира Илхомжон кизи

Bo‘lajak tarbiyachilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash texnologiyalari 115
Artikbayeva Aziza Abror qizi

Zamonaviy darslarda guruhlarda ishlash metodikasi 118
Berdiyeva Lobar Norqobulovna

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida faol rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda STEAM ta’lim texnologiyasidan foydalanish 120
Esanova Maysara Umirovna

Logopediyada axborot texnologiyalarini qo‘llash metodlari 124
Feruza Yusupova Akildjanovna

Axborot texnologiyalarining ta’lim jarayonidagi o‘rni va rivojlanish bosqichlari 130
Qodirov Farrux Ergash o‘g‘li, Allanazarova Anora Muxobir qizi

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetentsiyalarini rivojlantirish 134
Umarov Xusniddin

Bo‘lajak talabalarning individual yondashuv asosida kasbiy-ijodiy ko‘nikmalarini rivojlantirish 138
Arslonova Gulsora Kurbonovna

Ona tili darslarida til kompetensiyasini kognitiv-semantik yondashuv asosida shakllantirish 142
Mo‘minova Go‘zalxon G‘ulamjanovna

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari 147
Maxliyo Turopova Erkin qizi

Talabalarning kreativligini musiqiy-nazariy fanlar vositasida oshirish samaradorligi 153
Urinova Sabina Shuxrat qizi

Imijning ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida talqini 160
Jo‘rayeva Sohibjamol Norqobilovna

Inklyuziv kompetensiya tushunchasining ilmiy-nazariy asoslari 163
Abdubannobova Mahliyo Abdurashid qizi

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari 167
Abdurasulova Dilnoza Abdug‘ani qizi

Muxammas (taxmis) janrining o‘zbek she’riyatidagi tarixiy taraqqiyoti va zamonaviy poetik talqinlari 170
Avazova Sitora

Maktabgacha ta’lim tashkiloti va ota-onalar hamkorigining asosiy shakllari 173
Babayeva Dono Razzakovna, Erkinova Madinabonu Otabek qizi, Xolmatova O‘g’iloy Tojiddin qizi

Yangi taraqqiyot davrida talaba-yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashninig ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida 177
Botirova Zohida Doniyor qizi

Logoritmikada sportga asoslangan o‘yinlar 180
Dilfuza Ochilova Zayniddinovna

Jismoniy tarbiyaning o‘quvchilarning kognitiv rivojlanishiga ta’siri (Andijon shahridagi Prezident maktabi tajribasi asosida) 184
Ibragimov Shuhratbek Iminjonovich

Bolajak tarbiyachilarni tarbiyaviy faoliyatga tayyorlashda integrativ yondashuvning zaruriyati ... 188
Karimova Feruzaxon Zakirovna

Effective Techniques of Teaching Foreign Language Classes: a Sample of The 4CS Method ... 191
Khaitmuratova Zarina Sobirdjanovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual imkoniyatlarini tabiat bilan tanishtirish orqali shakillantirish .. 193
Maxmudova Durdona Mirkarimovna

O'quvchilarning kasbiy ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari ... 196
Mutallibjonov Ma'rufjon

Maktabgacha yoshdagi bolalarni kun tartibini to'g'ri tashkil etish ... 200
Muxtorova Mohira Ma'rufjon qizi

Aksiologik yondashuv asosida altruistik ko'nikmalarni shakllantirish jarayonida ijtimoiy faoliyatni amalga oshirish ... 204
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi

O'smirlarda agressiv xulq-atvorini psixologik o'rganishning o'ziga xos xususiyatlari ... 207
Norqulova Dildora Shavkat qizi

Raqamlashtirish jarayonida bo'lajak muhandislarni ishlab chiqarish-texnologik faoliyatiga tayyorlashning dasturiy-metodik ta'minoti ... 211
Nurov O'tkir Xudoyberdiyevich

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etilish ... 214
O'roqova Zilola Salomovna

Pedagogika ta'lim yo'nalishi talabalarida amaliy tayyorgarlik tushunchasi va uning mazmun-mohiyati ... 217
Qaramanov Obid Xudayberdiyevich

Pedagoglar uchun sun'iy intellekt asosidagi shaxsiylashtirilgan ta'lim imkoniyatlari ... 221
Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich

Talabalarda psixologik moslashuvchanlikda refleksiya mohiyati va kognitiv qobiliyatni rivojlantirish samaradorligi ... 226
Ravshanova Nargiza Norboyevna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integrallashgan mashg'ulotarni tashkil etish ... 230
S. Irisova

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida marketing faoliyatini tizimli tashkil etishning nazariy asoslari ... 233
Sadikova Dilafruz Xusanovna, Qo'chqorova Munisa Anvar qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarning dialogik nutqini xalq ertaklari asosida rivojlantirish ... 237
Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Abduraufova Muxayyo Xabibullo qizi

Bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik yondashuv ... 241
Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Sanoqulova Gulasal Nurillo qizi

Sun'iy intellektni tibbiy oliy ta'lim o'quv dasturlarini ishlab chiqishda qo'llash: innovatsion yondashuvlar va tajribalar ... 246
Toxirova Farida Olimjonovna

Talabalarni estetik tarbiyalashda milliy xalq o'yinlaridan foydalanish modeli ... 251
Usarov Murodjon Mamarasul o'g'li

Xalqaro kimyo olimpiadalariga o'quvchilarni tayyorlashda xalqaro baholash tadqiqotlariga asoslangan kreativ topshiriqlar va fanlararo integratsiyadan foydalanish metodikasi ... 254
Usmanov Baxtiyor Xabibullayevich

Xoja (Sayyid Poshshoxoja ibn Abdulvahhobxo'ja) va uning asarlarining o'zbek nasridagi o'rni va ahamiyati ... 258
Valijonova Mahzunabonu

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari boshqaruvida diversifikatsiya: tizimli yondashuv va rivojlanish strategiyalari ... 261
Xakimova Sevara Shavkat qizi

STEAM texnologiyasini nodavlat ta'lim tashkilotlarida ommalashtirishning ijobiy tomonlari ... 264
Xallokova Maksudaxon Ergashevna, Melnikova Zaynura

Muhammad Sodiq Qoshg'ariy asarlarida ma'naviy-axloqiy tarbiya nazariyasi ... 267
Moxira Niyozqulova Nuraliyevna

Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ona tili fanini o'qitish kompetentligini rivojlantirish metodikasi (AQSh tajribasi)..270
Olimjonova Dilnavoz Maribjon qizi

Xalqaro baholash dasturlari mohiyati va ahamiyati 274
Vohidova Ibodat Hurmatullayevna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'lim-tarbiya jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv......................277
Xujamiyarov Sa'dullo Choriyevich

Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida jamoatchilik nazorati samaradorligini oshirish mexanizmlarini takomillashtirish..281
Xusanova Dilraboxon Botiraliyevna

Talabalarning jismoniy tayyorgarligida suzish mashg'ulotlarining ta'siri 285
Zuxriddin Nasibovich Boboshev

Bo'lajak o'qituvchilarni milliy-ma'naviy qadryatlar asosida tayyorlashning o'ziga xos xususiyatlari 289
Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyevich, Dadabayev Akramjon Askaraliyevich

Использование чат-ботов в образовательном процессе..294
Мадаминова Наргизахон Жахонгир кизи

Формирование гендерной культуры детей старшего дошкольного возраста в контексте государственной стратегии Узбекистана 298
Намазбаева Лола Закировна, Тиллабаева Малика Хабибуллаевна

STEAM технологии в дошкольном образовании 302
Садикова Дилафруз Хусановна

Системная модель социально-эмоционального обучения в Узбекистане: интеграция подходов, основанных на школьном образовании и партнерстве семьи и школы 307
Санакулова Нигора

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI VA OTA-ONALAR HAMKORIGINING ASOSIY SHAKLLARI

Babayeva Dono Razzakovna
Nizomiy nomidagi o'zbekiston milliy pedagogika universiteti
Maktabgacha ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrasi professori

Erkinova Madinabonu Otabek qizi
O'zbekiston milliy pedagogika universiteti magistranti

Xolmatova O'g'iloy Tojiddin qizi
O'zbekiston milliy pedagogika universiteti magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni, ahamiyati hamda asosiy shakllari ilmiy-nazariy jihatdan yoritilgan. Bolaning shaxs sifatida har tomonlama kamol topishida oilaning va ta'lim muassasasining o'zaro hamkorligi muhim omil ekanligi asoslab berilgan. Ota-onalarning bola bilan munosabatlarda me'yorni saqlashi, bolaning ongiga, qalbiga va shaxsiy rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatuvchi tarbiyaviy choralarni qo'llashi, bolalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olishi zarurligi ta'kidlangan. Shuningdek, tarbiyachi-pedagoglarning metodik tavsiyalari va maslahatlarining tarbiya jarayonidagi o'rni alohida e'tirof etilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, oila, ota-ona, hamkorlik, tarbiya, pedagogik muloqot, faoliyat, ta'lim oluvchi, muammolar, madaniyat, shakllantirish, ijtimoiy tarbiya, axloq, rag'batlantirish, munosabat.

Abstract: The article provides a scientific and theoretical analysis of the content, significance, and main forms of cooperation between preschool education institutions and parents. It substantiates that interaction between the family and the educational institution is a crucial factor in the comprehensive development of a child as a personality. The necessity for parents to maintain balance in their relationships with children, to apply educational measures that positively influence the child's mind, inner world, and personal development, and to take into account age-related and individual characteristics is emphasized. Particular importance is also given to the methodological recommendations and guidance provided by educators and teachers in the educational process.

Key words: preschool education, family, parents, cooperation, upbringing/education, pedagogical communication, activity, learner, problems, culture, formation, social upbringing, morality, encouragement, relationships.

Аннотация: В статье научно-теоретически раскрываются содержание, значение и основные формы сотрудничества между организацией дошкольного образования и родителями. Обосновывается, что взаимодействие семьи и образовательного учреждения является важным фактором всестороннего становления ребёнка как личности. Подчёркивается необходимость соблюдения родителями меры во взаимоотношениях с ребёнком, применения воспитательных воздействий, положительно влияющих на его сознание, внутренний мир и личностное развитие, а также учёта возрастных и индивидуальных особенностей детей. Особое внимание уделяется роли методических рекомендаций и советов воспитателей и педагогов в воспитательном процессе.

Ключевые слова: дошкольное образование, семья, родители, сотрудничество, воспитание, педагогическое общение, деятельность, обучающийся, проблемы, культура, формирование, социальное воспитание, нравственность, поощрение, отношения.

KIRISH

Hozirgi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotining eng asosiy dolzarb muammolaridan biri bolaning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash uchun Maktabgacha ta'lim tashkiloti ota-onalar bilan o'zaro hamkorlikni yo'lga qo'yilgan bo'lish kerak. Xususan, bunda tarbiyachilar ota-onalarni o'quv tarbiyaviy jarayonda faol qatnashishga jalb qilishlari muhim hisoblanadi. Bola tarbiyasiga har bir jamiyat a'zosi mas'ul shaxs sifatida qaraydigan bo'lsa ko'plab yutuqlarga erishish mumkin. Maktabgacha ta'lim tizimida bolani har tomonlama barkamol etib tarbiyalash masalasi dolzarb hisoblanadi. Bu jarayonda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlik alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki bola tarbiyasi avvalo oilada shakllanadi, maktabgacha

ta'lim tashkilotida esa u tizimli ravishda rivojlantiriladi. Shu bois MTT va ota-onalar o'rtasidagi uzviy hamkorlik ta'lim-tarbiya samaradorligini oshiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasida bolaning kelgusida o'zini o'zi muvaffaqiyatli namoyon qilishi uchun asos sifatida ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni rivojlantirish, maktabgacha yoshdagi bolalarni erta rivojlantirish sohasiga oid ilmiy tadqiqotlar olib borish muhim vazifa sifatida belgilangan. Shu boisdan, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida amalga oshirilish lozim bo'lib bola tarbiyasi haqida juda ko'plab mutafakkirlarning o'z qarashlari, g'oyalari fikrlari mavjud.

Abu Ali Ibn Sino o'zining ilmiy-pedagogik qarashlarida oilaviy tarbiya masalasiga alohida e'tibor berdi. Bu tasodifiy hol emas, albatta. Chunki oila bilan jamiyat bir-biridan ajralmasdir. U o'zining "Tadbiri manzil"ining katta bir bobini oilaviy tarbiya masalasiga bag'ishlagan. Muslim Tuxliyev-Maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari nomliy maqolasida maktabgacha ta'lim va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlikning nazariy asoslarini yoritilgan bo'lib, unda hamkorlik pedagogik jarayon sifatida qaraladi va bu jarayon davomida tarbiyachi va ota-ona o'rtasidagi munosabatlar sifati muhim ekanligi ta'kidlanadi[1].

Ota-ona va tarbiyachi pozitsiyalari uyg'unligi, ishonchli hamkorlik aloqalari bolalar ta'lim-tarbiyasini yaxshilashga xizmat qilib, uzluksiz pedagogik jarayonni kafolatlaydi. Zamonaviy ta'limni tashkil etishga qo'yiladigan muhim talablardan biri ortiqcha ruhiy va jismoniy kuch sarf etmay, qisqa vaqt ichida yuksak natijalarga erishishdir. Qisqa vaqt orasida muayyan nazariy bilimlarni talabalarga yetkazib berish asosida ma'lum faoliyat ko'nikma va malakalarni shakllantirish, faoliyatini nazorat qilish, ular tomonidan egallangan nazariy va amaliy bilimlar darajasini baholash pedagogdandan yuksak pedagogik mahoratni, ta'lim jarayoniga nisbatan yangicha yondashuvni talab etadi. An'anaviy ta'limda ham tabiiy ravishda suhbat asosini axborot tashkil etadi. Ammo axborot uzatishning asosiy manbai pedagogning tajribasi bo'lib, bu jarayonda u yetakchilik, dominantlik qiladi, ya'ni u mashg'ulotning asosiy vaqtida bilimlarni og'zaki tarzida bolalarga yetkazib berishga intiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'zbek oilasining o'ziga xos, betakrorligi – o'zbekona odob-axloq, rasm-rusumlar, urf-odat, milliy qadriyatlar, an'analar, ta'lim-tarbiya, ma'naviy yetuklikka intilish kabilarning barhayotligidadir. Ota-onaning shaxsiy namunasi bola tarbiyasining eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ota-onalarning o'zaro bir-birlari bilan suhbatlashishi, ovozlarining past-balandligi, sizlab gaplashishlari, bir-birlarini tinglashlari, yurish-turishlari, munosabatlarining ta'siri ostida o'sib-ulgpayishlari shular jumlasidandir. Bola har qadamda, har daqiqada kattalardan ta'sirlanadi, o'rganadi, eshitgan ko'rganlarini takrorlaydilar. Ota-onalaridan muloqot qilish madaniyatini o'rganadi. Bu narga keyinchalik uning hayoti mazmunini begilaydi. Ota-onalar bolalarga nutq madaniyatiga muvofiq nimani qanday gapirish mumkin, nimani aytmaslik kerakligini yaxshi biladi. Nutq madaniyati inson ma'naviy madaniyatining tarkibiy qismi hisoblanadi. Nutq madaniyati, avvalo, fikrlash madaniyatidir[2].

Ota-onalar avvalambor bolalarining nutq madaniyatini nazorat qilib borishlari, bolalar nutqiga jiddiy e'tibor berishlari, muloqotda nutq etiket qoidalariga rioya qilishlari, bola nutqini takomillashtirishni to'g'ri yo'lga qo'yishlari kerak. Har bir oila umum jamiyat talablari asosida faoliyat yuritadi. Jamiyat taraqqiyotining rivoji esa uning bagprida mavjud bo'lgan oilalarning ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy qiyofasining shakllanganlik darajasiga bevosita bog'liqdir. Oila bola uchun eng muhim tarbiyaviy muhit bo'lib, bu muhitda shaxs kamoloti eng muhim hisoblangan hulq-atvor, iroda, xarakter va dunyoqarash shakllanadi. Oilaviy munosabatlar farzandlarning aqliy, ruhiy kamolotini tapminlabgina qolmasdan, ota-onalarda o'ziga xos faolikni ham yuzaga keltiradi. Oilada qaror topgan sog'lom ma'naviy-ruhiy muhit farzandlarning etuk, barkamol bo'lib voyaga etishishlari uchun beqiyos ahamiyatga egadir. Ota-onalar o'z ijtimoiy burchini bajarar ekanlar, farzandlarning mehnatga, uni tashkil etuvchilarga nisbatan mehr-muhabbat, hurmat tuyg'sini shakllantirish, ularni ijtimoiy foydali mehnatga tayyorlash, turli ko'rinishdagi munosabatlarini mepyorlarga rioya etish, sog'lom turmush tarzini yaratish, ko'zda tutiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Oilada ota-onalar bolalarda nuqtni o'stirish bo'yicha muayyan ishlarni amalga oshirishlari zarur. Bu borada oilalarga maktabgacha ta'lim tashkiloti tomonidan metodik yordam ko'rsatadi.

Metodik yordam – oila sharoitida bolalarda nutqni o'stirishga qaratilgan faoliyatning izchil, uzluksiz va tizimli amalga oshirilishini tahminlash maqsadida maktabgacha ta'lim tashkiloti tomonidan ota-onalarga maslahat, metodik tavsiya va ko'rsatmalar berish

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tomonidan ko'rsatiladigan metodik yordam asosida oilada bolalarda nuqtni o'stirish bo'yicha ota-onalar tomonidan olib boriladigan faoliyat muayyan shakl, metod va vositalar yordamida tashkil etiladi. Bolalarda nuqtni o'stirish bo'yicha ota-onalar tomonidan faoliyat shakli, metodi va vositasini tanlashga yordam berib, Maktabgacha ta'lim tashkiloti tomonidan qo'llab-quvvalanadigan ishlar umumiy holda metodik ishlar deb yuritiladi[3].

Oilada bolalarda nutqni o‘stirishga doir metodik ishlar – ota-onalar tomonidan bolalarda nuqtni samarali o‘stirish maqsadida tashkil etiladigan faoliyat shakl, metod va vositalarining to‘g’ri tanlanganligini ifodalovchi ishlar tizimi

Maktabgacha ta’lim tashkilotsi tarbiyachilarining oila bilan olib boradigan ish mazmuniga quyidagilar kiradi:

- bola tarbiyasi, oilani mustahkamlash, onalik va bolalikni ximoya qilish bo‘yicha maktabgacha ta’lim tashkilotida amalga oshirilayotgan ishlarning mazmuni bilan tanishtirib borish;
- ota-onalarga o‘z farzandlarining tarbiyasi uchun davlat va jamiyat oldida javobgar ekanliklarini tushuntirib borish;
- ota-onalarni bola tarbiyasi uchun zarur bo‘lgan bilim, malakalardan xabardor qilish (bolalarning yosh, anatomik-fiziologik va ruxiy xususiyatlari, ularni oilada tarbiyalashning mazmuni, metodi, shart-sharoitlari bilan tanishtirish);

Bola tarbiyasida oila bilan xamjixatlik, bolani to‘g‘ri tarbiyalashni nazorat qilib borish, oila tarbiyasining eng yaxshi namunalarini o‘rganish va ommalashtirish. Ota-onalar oilada bolalar nutqini o‘stirishda ana shu maqsadga yo‘naltirilgan faoliyat uchun samarali shaklarni tanlay oishlari muhimdir. oilada bolalar nutqini Quyidagiar oilada bolalar nutqini o‘stirishning samarali shaklari

Ota-onalar oilada bolalar nutqini o‘stirishda ana shu maqsadga yo‘naltirilgan faoliyat uchun samarali shaklarni tanlay oishlari muhimdir[4].

Oilada bolalar nutqini quyidagiar oilada bolalar nutqini o‘stirishning samarali shaklari sanaladi (1-rasm):

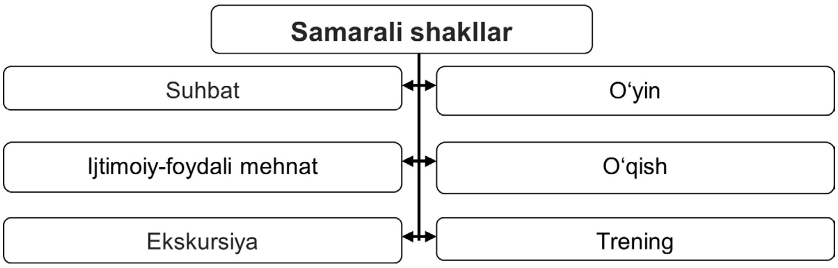

1-rasm: **Oilada bolalar nutqini o‘stirishning samarali shakllari**

Oilada uyushtirilayotgan suhbatlar alohida diqqatga sazovordir. Odob-axloq mavzusida uyushtirilgan muloqotlar farzandlarning til vositalarini mustaqil tarzda qo‘llashlariga erishish zarurligini ko‘rsatadi. Bunday oilaviy suhbatl0ar farzandlarning kundalik faoliyatida, sayru sayohatlarda samarali natija berishi shubhasizdir. Ota-onalar tomonidan bolalarga ma’lum hodisa, voqea, holat, buyum, predmet va obyektlar haqida ma’lumotlar berishda o‘yin, o‘qish, ijtimoiy-foydali mehnat, ekskursiya va treninglardan samarali, o‘rinli foydalanish ijobiy natijalarni qo‘lga kiritishga yordam beradi.

Maktabgacha katta yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishning qulay shart-sharoitlarini aniqlash natijasida ularning tevarak-atrof obyektlarini o‘rganishlarida quyidagi metodlardan foydalanish samarali sanaladi (2-rasm):

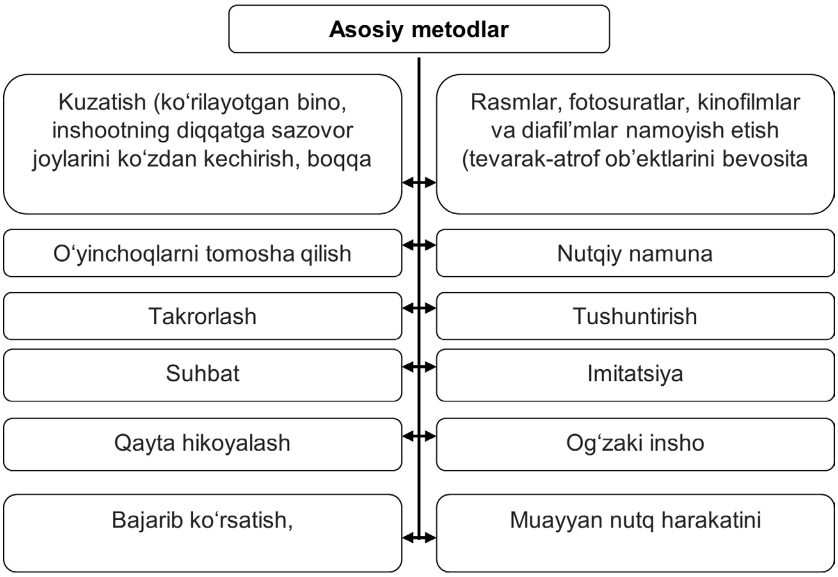

2-rasm: **Bolalar nutqini rivojlantiruvchi asosiy metodlar**

Maktabgacha katta yoshdagi bolalar nutqini oʻstiruvchi vositalar – tevarak-atrof obʼektlari muhim oʻrin tutadi. Bu kabi obʼektlar sirasiga quyidagilar kiradi:

Nutqni rivojlantirishga oid tevarak-atrof obʼektlarini quyidagi guruhlarga boʻlish mumkin (3-rasm):

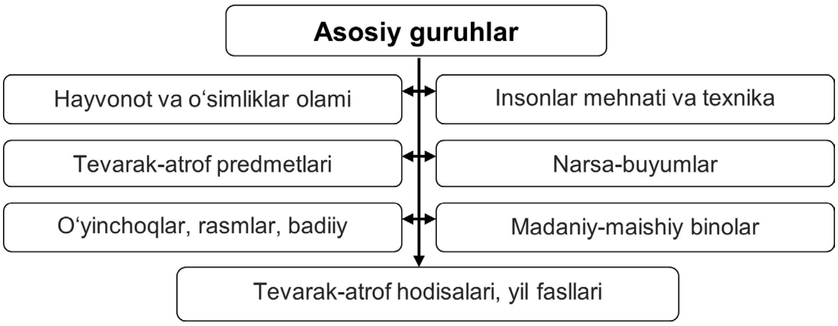

3-rasm: **Nutqni rivojlantirivchi tevarak-atrof obʼektlarining asosiy guruhlari**

Bola maktabgacha taʼlim tashkilotida egallagan eng yaxshi fazilatlarni oila sharoitida davom ettirib, oilada egallagan eng yaxshi fazilatlarni esa bolalar Maktabgacha taʼlim tashkilotida qoʻllansa istalgan ijobiy natijalarga erishish mumkin. Tarbiyachilar oila tarbiyasiga doir tajribalaridagi ijobiy ishlarni koʻribgina qolmay, balki uni qoʻllab-quvvatlash va shu asosida ota-onalar eʼtiborini bola tarbiyasida hali hal etilmagan vazifalarga qaratishlari lozim[4].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi ishlarni rejalashtirish, tashkil etish va ularga raxbarlik qilishda Maktabgacha taʼlim tashkiloti direktori javobgar shaxs xhisoblanadi. Ota-onalar bilan ishlash boʻyicha yillik reja tuziladi. Bu reja pedagogik kengashda muhokama qilinadi. Rejada umumiy va guruhiy majlislar, ota-onalar uchun ochiq eshik kunlari, suhbat va maslahatlar, otaliq tashkilotlarida koʻrgazmalar tashkil etishva konsertlar qoʻyib berish, shuningdek, bu tadbirlarni oʻtkazish vaqtlari va unga mapsul boʻlgan shaxslar belgilanadi.

Ota-onalar bilan olib boriladigan ishlarning mavzulari va mazmuni tarbiyachi-metodistning rejasida va tarbiyachining kalendar rejasida aks etadi. Ota-onalar bilan ishlash boʻyicha juda koʻp ishlarni tarbiyachi – pedagog amalga oshiradi, chunki u bola tarbiyasida yuz berayotgan oʻzgarishlarni xammadan koʻproq koʻradi va bolalar xayoti bilan yaqindan tanish boʻladi. U ota-onalarga bolalar tarbiyasida nimalarga koʻproq eʼtibor berish kerakligi, ularni maktab taʼlimiga tayyorlash, sogpligpini saqlash, ovqati va kun tartibini toʻgʻri tashkil etish va boshqalar soxasida tavsiyalar berib boradi. Maktabgacha taʼlim tashkiloti va ota-onalar hamkorligi bolani har tomonlama rivojlantirishning muhim sharti hisoblanadi. Hamkorlikning turli shakllaridan samarali foydalanish taʼlim-tarbiya sifatini oshiradi va sogʻlom, barkamol avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Tuxliyev M. Maktabgacha taʼlim tashkiloti va ota-onalar hamkorligini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari // Maktabgacha va maktab taʼlimi jurnali. – 2025. https://zenodo.org/records/15253545
2. Hasanboyeva O. U. va boshq. Oila pedagogikasi: darslik. – Toshkent: Aloqachi, 2007. – ISBN 978-9943-326-16-3.
3. Sodiqova Sh. A. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: TDPU, 2023. – K-56695.
4. Babayeva D. R. Nutq oʻstirish nazariyasi va texnologiyasi: darslik. – Toshkent: Ilim ziyo zakovat, 2022. – K-54546.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1(2)

© Materiallar koʻchirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.